

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ – 4113-002-05/2014

D/14/505

Tekst ujednolicony

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin

T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66

lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	D/14/505 - Gospodarka finansowa Lasów Państwowych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	1. Sławomir Żudro, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 90571 z dnia 2.06.2014 r., 2. Jerzy Bazylewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88751 z dnia 16.06.2014 r. (Dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Nadleśnictwo Warcino (dalej: Nadleśnictwo).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Piątkowski, Nadleśniczy od 14.06.2010 r. (Dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie¹ Najwyższej Izby Kontroli Nadleśnictwo prawidłowo realizowało zadania w zakresie prowadzenia gospodarki finansowej w latach 2011-2013. Sytuacja finansowo-majątkowa Nadleśnictwa była dobra, systematycznie wzrastała wartość aktywów trwałych, utrzymywały się wysokie wskaźniki płynności i rentowności oraz niskie wskaźniki zadłużenia.

Pozyskanie drewna w kontrolowanym okresie było adekwatne do etatu cięć² w obowiązującym Planie Urządzenia Lasu (dalej: PUL). Niewielkie przekroczenia planów pozyskania drewna w 2011 r. i 2013 r. nastąpiły za zgodą Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku (dalej: RDLP).

Sprzedaż drewna prowadzono zgodnie z obowiązującymi zasadami ustalonymi przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych (dalej: Dyrektor Generalny LP). Umowy sprzedaży należycie zabezpieczały interes Skarbu Państwa, a w przypadku nieodebrania drewna przez kontrahentów naliczano kary umowne.

Działania Nadleśnictwa związane z odnowieniem drzewostanów zrealizowano zgodnie z planami, a koszty tych działań prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych.

Objęte badaniem transakcje gospodarcze prawidłowo ujmowano w księgach rachunkowych. W stosunku do zaległych należności podejmowano właściwe czynności windykacyjno-egzekucyjne.

Zamówienia publiczne na roboty budowlane, a także na usługi z zakresu gospodarki leśnej obejmujące m.in. pozyskanie i zrywkę drewna, były udzielane zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³ (dalej: Pzp).

Rozliczenia z funduszem leśnym były dokonywane prawidłowo i terminowo.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Ilość drewna do pozyskania określona w planie urządzenia lasu, wynikająca z potrzeb odnowienie, pielęgnowania oraz zasady trwałości i ciągłości użytkowania.

³ Dz.U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania w zakresie planowania i realizacji przychodów z działalności podstawowej.

Opis stanu
faktycznego

1.1. Nadleśnictwo corocznie otrzymywało z RDLP projekt planu cięć na dany rok wynikający z analizy dotychczasowego wykonania i pozostałej do wykonania do końca obowiązywania PUL masy grubizny. Na tej podstawie Nadleśnictwo przystępowało do sporządzenia szacunków brakarskich, typowania drzewostanów do cięć pielęgnacyjnych i określenia drzewostanów do cięć rębnych. Projekt opracowany przez Nadleśnictwo był przekazywany do RDLP i po zatwierdzeniu przez Dyrektora RDLP, stawał się obowiązującym planem cięć dla Nadleśnictwa. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo nie dokonywało zmian w zakresie planowanego rozmiaru pozyskania grubizny.

Przychody ze sprzedaży drewna planowano na podstawie ilości drewna poszczególnych sortymentów ustalonych w planach cięć na dany rok i cen drewna ustalanych na podstawie wytycznych RDLP, dotyczących opracowania przez nadleśnictwa planów sprzedaży drewna.

(Dowód: akta kontroli str. 8-9, 15-20)

1.2. Roczne plany obowiązujące w poszczególnych latach okresu kontrolowanego przewidywały n.w. rozmiary cięć (masę drewna do pozyskania):

- 2011 r. – 101,9 tys. m³, w tym grubizna iglasta 67,7 tys. m³, grubizna liściasta – 24,3 tys. m³, drobnica – 9,9 tys. m³,
- 2012 r. – 99.500 m³, w tym grubizna iglasta – 67,9 tys. m³, grubizna liściasta – 22,1 tys. m³, drobnica – 9,5 tys. m³,
- 2013 r. – 99.100 m³, w tym grubizna iglasta – 66,8 tys. m³, grubizna liściasta – 21,2 tys. m³, drobnica – 11,1 tys. m³.

Pozyskanie drewna przedstawiało się następująco:

- 2011 r. – 105,5 tys. m³ (co stanowiło 103,5% planu), w tym 72,2 tys. m³ grubizny iglastej (106,6%), 22,3 tys. m³ grubizny liściastej (91,8%) i 11 tys. m³ drobnicy (111,1%),
- 2012 r. – 98,2 tys. m³ (98,7%), w tym grubizna iglasta – 69,6 tys. m³ (102,5%), grubizna liściasta – 20,3 tys. m³ (91,9%), drobnica – 8,3 tys. m³ (87,4%),
- 2013 r. – 103,2 tys. m³ (104,1%), w tym grubizna iglasta – 77,5 tys. m³ (116%), grubizna liściasta – 16,3 tys. m³ (76,9%), drobnica – 9,4 tys. m³ (84,7%).

(Dowód: akta kontroli str. 51, 77, 105)

Roczne plany pozyskania drewna nie były zmieniane, natomiast Nadleśnictwo uzyskało zgodę RDLP na przekroczenie planów cięć: w 2011 r. o 2.500 m³ i w 2013 r. łącznie o 5.800 m³. Wnioski o zwiększenie rozmiaru pozyskania drewna były uzasadnione: potrzebą zabezpieczenia lokalnego rynku detalicznego w 2011 r. oraz zwiększonym pozyskaniem drewna w ramach cięć w użytkach przygodnych w 2013 r.

(Dowód: akta kontroli str. 116-122)

1.3. W okresie kontrolowanym Nadleśnictwo nie prowadziło zalesień. Odnowieniami objęto łącznie 456,2 ha, a koszty odnowień wyniosły 1.789 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 123)

1.4. Lasy zarządzane przez Nadleśnictwo, bez drzewostanów objętych ochroną rezerwatową, wg stanu na koniec 2013 r. zajmowały powierzchnię 18.878,1 ha, a ich miąższość wynosiła 4.433,7 tys. m³ i w stosunku do stanu z końca 2010 r. powierzchnia lasów zwiększyła się o 104,1 ha, a ich miąższość o 32,1 tys. m³.

Na koniec 2013 r. drzewostany w klasach wieku I i II (1-40 lat) zajmowały 6.150,5 ha (32,6% ogólnej powierzchni), tj. o 130,9 ha więcej niż na koniec 2010 r., drzewostany w klasach III i IV (41 – 80 lat) – 6.151,3 ha (32,6%), tj. 989,5 ha mniej niż w 2010 r., a drzewostany w klasach wieku V i VI (81-120 lat) – 4.756,2 ha (25,2%), tj. o 926 ha więcej niż w 2010 r.

(Dowód: akta kontroli str. 124)

Drzewostany przekraczające wiek rębności określony w PUL w 2013 r. zajmowały 1.569,1 ha (8,3% ogólnej powierzchni), w tym do 20 lat przekroczenia wieku rębności –

1.081,5 ha (5,7%) i powyżej 20 lat przekroczenia wieku rębności – 487,7 ha (2,6%). Zasoby miąższości grubizny brutto tych drzewostanów wynosiły odpowiednio: 525,8 tys. m³, 362,9 tys. m³ i 162,9 tys. m³. W stosunku do stanu z końca 2010 r. powierzchnia drzewostanów w wieku przeszłorębnym zwiększyła się o 53,5 ha.

W PUL ujęto 1.159 ha powierzchni drzewostanów przeszłorębnych. Wg stanu na koniec 2013 r. poza PUL pozostawało 410 ha tych drzewostanów, z tego 244 ha stanowiły ostoje bioróżnorodności ze wskazówkami gospodarczymi, 71 ha - ostoje bioróżnorodności bez wskazówek gospodarczych (podlegające ochronie), 55 ha - powierzchnie bez wskazówek gospodarczych wpisane do rejestru zabytków (podlegające ochronie) i 40 ha – powierzchnie bez wskazówek gospodarczych.

(Dowód: akta kontroli str. 124-126, 844)

Przyczyny występowania drzewostanów w wieku przeszłorębnym na terenie Nadleśnictwa, Zastępca Nadleśniczego Grzegorz Ławer (dalej: Zastępca Nadleśniczego) wyjaśnił następująco: „*istnienie drzewostanów w wieku wyższym od przyjętych wieków rębności jest uwarunkowane głównie historycznie i wyraża się ukształtowanym przez dziesięciolecia udziale powierzchniowym klas wieku poszczególnych gatunków. Nie istnieje w żadnym nadleśnictwie idealny udział wiekowy drzewostanów pozwalający na stopniowe ich użytkowanie zgodnie z osiąganiem przez nie wieku rębności. Konieczność odnawiania w przeszłości czasami dużych powierzchni w tym samym czasie (np. po wielkich pożarach, po gradacjach szkodników owadzych) lub zalesianie gruntów rolnych po wojnach spowodowały obecnie powstanie bloków drzewostanów rębnych. Nie jest możliwe ich użytkowanie w krótkim czasie, nie pozwalają na to kryteria techniczne wykonywania cięć rębnych (np. maksymalna powierzchnia zrębów do 4 ha, nawrót cięć – następny zrzęb można wyciąć po 4 lub 5 latach). W takich przypadkach użytkowanie tych drzewostanów rozciąga się nawet na kilka dziesięcioleci.*

Często z przyczyn zdrowotnych i sanitarnych zachodzi konieczność użytkowania drzewostanów młodszych, wtedy odkłada się w czasie użytkowanie drzewostanów rębnych. W badanym okresie w Nadleśnictwie Warcino ilość wykonanych użytków przygodnych, związanych z pilną potrzebą usuwania, wiatrołomów, wiatrowałów, śniegołomów, drzew opanowanych przez kornika drukarza: w 2011 r. na plan 6.296 m³ – wykonanie wyniosło 13.966 m³; w 2012 r. na plan 11.249 m³ – wykonanie wyniosło 13.948 m³; w 2013 r. na plan 11.273 m³ - wykonanie wyniosło 21.004 m³. Łącznie wycięto 8,48 ha zrębów sanitarnych. Tym samym Nadleśnictwo wnioskowało o przekroczenie rozmiaru pozyskania i uzyskało zgodę na masę o: 2,4 tys. m³ w 2011 r. i 5,8 tys. m³ w 2013 r. Tym niemniej przyczynę pozostawiania drzewostanów przeszłorębnych rozpatrywać możemy jedynie w aspekcie drzewostanów zaplanowanych do użytkowania rębnego, gdyż nie każdy drzewostan, w którym gatunek panujący osiągnął wiek rębności musi podlegać użytkowaniu rębniemu. Dodatkowo z drzewostanów rębnych wyłączyć powinniśmy powierzchnię rębni złożonych, gdyż technika ich wykonania z natury wyklucza możliwość użytkowania w jednym 10-leciu. Rębnie złożone, posiadają średni (11-20 lat) lub długi (21-40 lat) okres odnowienia, a pobór masy na danej powierzchni odbywa się wielokrotnie.

W przypadku Nadleśnictwa Warcino powierzchnia drzewostanów zaplanowanych do użytkowania rębnią I (zupełną) wg PUL stanowi 871,36 ha. Szczegółowe rozliczenie powierzchni przedstawia się następująco: 1) PUL - 871,36 ha. 2) Wykonanie planu plus powierzchnia planu 2014 i 2015 roku – 830,28 ha, w tym powierzchnia drzewostanów przeszłorębnych zaplanowanych do wycięcia w 2014 i 2015 roku – 98,82 ha. 3) Powierzchnia nie będąca w użytkowaniu rębnym do końca obowiązywania PUL – 41,08 ha. Przyczyny: ostoje zaliczone do bioróżnorodności – 6,49 ha; ostoje bioróżnorodności i blokada I działki rębnej – 29,99 ha; zmiana rębni z I na II i III – 6,85 ha.

4) Zręb sanitarny (–) 2,25 ha – zmniejszający plan użytków rębnych”.

(Dowód: akta kontroli str. 9-10, 13-14)

Nadleśnictwo nie ponosiło kosztów w związku z występowaniem drzewostanów w wieku przeszłorębnym.

(Dowód: akta kontroli str. 10)

1.5. Obowiązujący w okresie kontrolowanym PUL Nadleśnictwa sporządzony na okres od 1.01.2006 r. do 31.12.2015 r. został zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z 30.10.2007 r.

(Dowód: akta kontroli str. 127)

Podstawowe dane dotyczące powierzchni Nadleśnictwa, lasów, etatu cięć i przyrostu miąższości zawarte w PUL przedstawiały się następująco:

- powierzchnia ogólna Nadleśnictwa – 20.605 ha,
- powierzchnia lasów 19.608,43 ha, w tym według:
 - pełnionych funkcji: lasy stanowiące rezerwy przyrody – 9,1 ha, lasy uznane za ochronne – 2.482,29 ha, pozostałe lasy – 17.117,04 ha,
 - grup kategorii użytkowania: grunty zalesione – 18.551,7 ha, grunty niezalesione – 500,8 ha, grunty związane z gospodarką leśną – 555,9 ha,
- powierzchnia użytków przedrębnych – 13.143,59 ha,
- miąższość powierzchni leśnej – 4.392.125 m³,
- spodziewany bieżący roczny przyrost miąższości – 113.240 m³,
- pozyskanie drewna w ilości nie większej niż 880.767 m³ grubizny netto, w tym: etat cięć w użytkowaniu rębny – 478.767 m³, etat cięć w użytkowaniu przedrębnym 402.000 m³,
- powierzchnie przewidziane do zalesień – 16,95 ha i do odnowień 2.631,23 ha.

(Dowód: akta kontroli str. 128-129)

Decyzją Ministra Środowiska z 21.01.2014 r. w PUL dokonano zmiany etatu miąższościowego użytków głównych (rębnych i przedrębnych) na 955.767 m³ grubizny netto. Zmiana PUL została dokonana na wniosek Dyrektora Generalnego LP, uzasadniony „wystąpieniem dotkliwych szkód dla czynników biotycznych i abiotycznych, powodujący w okresie realizacji planu urządzenia lasu konieczność zwiększenia pozyskania drewna (użytków przygodnych) w celu utrzymania odpowiedniego stanu sanitarnego lasów”.

(Dowód: akta kontroli str. 139-141)

Pozyskanie drewna w poszczególnych latach okresu kontrolowanego wynosiło odpowiednio 10,7%, 10,2% i 10,6% etatu cięć zawartego w PUL, a w stosunku do przyrostu miąższości określonego w PUL⁴ odpowiednio 104%, 99% i 104%.

Wykonanie etatu określonego w PUL, na koniec 2013, tj. po upływie 80% okresu objętego planem wynosiło 709,9 tys. m³, tj. 80,6% planu przed zmianą (74,3% po zmianie).

(Dowód: akta kontroli str. 51, 77, 105, 129, 142, 841-843)

Na pytanie czy limity cięć ustalone w planach finansowo-gospodarczych odpowiadały zapotrzebowaniu na drewno Nadleśniczy Sławomir Piątkowski (dalej: Nadleśniczy) wyjaśnił: „Nadleśnictwo w oparciu o plan urządzenia lasu i jego realizację ustala dla określonego roku rozmiar pozyskania drewna oraz plan sprzedaży biorąc pod uwagę, konieczność wykonania pilnych zabiegów gospodarczych czy też likwidacji zaistniałych zjawisk kłeskowych, co nie zawsze koreluje z aktualną koniunkturą na rynku surowca drzewnego. Rozmiar pozyskania, a tym samym sprzedaży drewna jest ściśle ograniczony realizacją wykonania etatu cięć wynikającego z 10-letniego planu urządzenia lasu. Reasumując Nadleśnictwo nie ma możliwości elastycznej zmiany podaży drewna i dostosowania się do nagłych wahań popytu (sprzedaż drewna nie może być prowadzona w sposób typowo rynkowy, tak aby maksymalizować zyski poprzez zwiększoną sprzedaż w okresie koniunktury i mniejszą sprzedaż w okresie dekonunktury)”.

(Dowód: akta kontroli str. 145)

1.6. Przychody ze sprzedaży drewna zostały zaplanowane w kwotach: 16.013,8 tys. zł w 2011 r., 18.251,4 tys. zł w 2012 r. i 15.390,6 tys. zł w 2013 r. Wykonanie planu sprzedaży wyniosło odpowiednio: 19.017,3 tys. zł (118,7%), 16.554,5 tys. zł (90,7%) i 16.336,5 tys. zł (106,1%).

(Dowód: akta kontroli str. 51, 77, 105)

⁴ Spodziewany roczny przyrost miąższości w PUL oszacowano na 113,2 tys. m³ brutto. Pozyskanie drewna brutto wynosiło: w 2011 r. 117,5 tys. m³, w 2012 r. – 112,5 tys. m³, w 2013 r. 117,5 tys. m³.

Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że przekroczenie planu przychodów w 2011 r. było spowodowane uzyskaniem wyższych od planowanych cen drewna przy sprzedaży na Portalu Leśno-Drzewnym (dalej: PL-D), podczas systemowych aukcji internetowych. Ponadto ze względu na konieczność zwiększonych cięć przygodnych (obejmujących m.in. wywroty, złomy, drzewa trocinkowe), Nadleśnictwo pozyskało większą ilość drewna od pierwotnie planowanej, którą sprzedawało w warunkach dobrej koniunktury. W 2013 r. większy przychód wynikał ze zwiększenia planu pozyskania drewna ze względu na gradacje kornika drukarza i szkody spowodowane wiatrem. Niewykonanie planu sprzedaży w 2012 r., opracowanego na podstawie sprzedaży zrealizowanej w 2011 r., było spowodowane dekonunkturą na rynku drewna. Część nabywców nie zrealizowała umów zakupu drewna, w związku z czym nałożono na nich kary umowne. Na 92 umowy systemowe, zawarte na 2012 r. 42 umowy nie zostały zrealizowane. Drewno nie odebrane przez nabywców w ramach aukcji systemowych było sprzedawane w aplikacji e-drewno, na których ceny sprzedaży były niższe niż ceny uzyskiwane w aukcjach systemowych.

(Dowód: akta kontroli str. 11)

1.7. Drewno sprzedawano innym jednostkom organizacyjnym LP, tj. Zespołom Składcic Lasów Państwowych (dalej: ZSLP) w Miastku w 2011 r. i w Białogardzie w 2012 r. i 2013 r. Podstawą sprzedaży były: umowa zawarta z ZSLP w Miastku i porozumienia zawarte z ZSLP w Białogardzie, określające m.in. gatunek, sortyment, roczny plan sprzedaży. W rozliczeniach z tytułu sprzedaży stosowane były ceny określone przez RDLP.

(Dowód: akta kontroli str. 146-150, 744)

W 2011 r. sprzedano ZSLP w Miastku 2.067 m³ drewna, a 2012 r. i w 2013 r. ZSLP w Białogardzie odpowiednio 1.811 m³ i 1.464 m³. Przychody Nadleśnictwa z tego tytułu wyniosły odpowiednio: 302,7 tys. zł, co stanowiło 1,6% ogólnej kwoty przychodów ze sprzedaży drewna, 270 tys. zł (1,6%) i 198 tys. zł (1,2%).

(Dowód: akta kontroli str. 146, 151-154, 745)

1.8. W kontrolowanym okresie Nadleśnictwo sprzedawało drewno kontrahentom zagranicznym, wywożącym drewno za granicę. W wyniku aukcji internetowych w aplikacji e-drewno przeprowadzonych w 2013 r. zawarto 5 umów sprzedaży drewna z 2 kontrahentami⁵. Na podstawie tych umów sprzedano łącznie 3.672 m³ drewna, a przychody z tego tytułu wyniosły 740,9 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 155-199)

Postanowienia umów zawieranych z kontrahentami zagranicznymi były takie same jak warunki umów zawieranych z kontrahentami krajowymi. Sprzedaż drewna tym kontrahentom odbywała się na takich samych warunkach jak odbiorcom krajowym, nie wymagała spełniania szczególnych warunków i nie wiązała się z ponoszeniem przez Nadleśnictwo dodatkowych kosztów.

(Dowód: akta kontroli str. 200, 203)

Ewidencja księgowa prowadzona przez Nadleśnictwo nie dawała możliwości określenia wyniku finansowego poszczególnych transakcji. Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że kontrahenci krajowi i kontrahenci zagraniczni nabywali w Nadleśnictwie drewno na takich samych zasadach - w ramach przetargów w PL-D, na systemowych aukcjach internetowych oraz aukcjach internetowych w aplikacji e-drewno.

(Dowód: akta kontroli str. 203)

Porównanie cen uzyskanych ze sprzedaży drewna kontrahentom zagranicznym, ze średnimi rocznymi cenami drewna oraz średnią ceną drewna sprzedaną kontrahentowi krajowemu, który kupił największą ilość drewna wykazało, że najwyższe ceny uzyskano od kontrahentów zagranicznych. Wyniki porównania przedstawia poniższe zestawienie:

⁵ Umowy: S3000034 z 5.02.2013 r., S3000065 z 21.06.2013 r., E3000015A z 22.02.2013 r., E3000027 z 8.04.2013 r. i E3000032 z 22.04.2013 r.

Artykuł	cena netto sprzedaży w 2013 r.		
	uzyskana od kontrahenta zagranicznego	średnia w roku	uzyskana od kontrahenta krajowego kupującego największą ilość drewna
SW WCKG1,	250,00	207,08	195,00
SW WCKG2	291,00	247,22	226,98
SW WCKG3	328,00	273,72	255,84
SW WDKG1,	195,25	165,22	152,29
SW WDKG2	216,00	182,55	168,48
SW WDKG3	249,50	208,21	194,61
SO WCKG1	199,00	186,55	181,00
SO WCKG2	232,63	222,42	211,59
SO WCKG3	265,07	249,77	241,09
SW S2A	137,67	138,37	130,00

(Dowód: akta kontroli str. 211-221)

1.9. W latach 2011-2014 (I półrocze) Nadleśnictwo naliczyło kary umowne z tytułu nieodebrania drewna 77 podmiotom w 105 przypadkach na łączną kwotę 190.007 zł. Do końca I półrocza 2014 r. przychody z tytułu naliczonych kar wyniosły 157.364 zł, a do zapłaty pozostało 36.643 zł.

(Dowód: akta kontroli str. 222-229)

Najwyższe wierzytelności na kwotę 24.773 zł, dotyczące jednego przedsiębiorcy⁶, zostały zgłoszone syndykowi prowadzącemu postępowanie upadłościowe. Pozostałe zaległości były objęte wezwaniami przedsądowymi lub po uzyskaniu sądowego nakazu zapłaty zostały skierowane do komornika w celu przeprowadzenia egzekucji.

(Dowód: akta kontroli str. 222-229)

W kontrolowanym okresie Nadleśnictwo zawarło 630 umów sprzedaży drewna: w 2011 r. 215, w 2012 r. – 256, w 2013 r. – 159.

(Dowód: akta kontroli str. 230)

Nadleśniczy nie zawierał wieloletnich umów sprzedaży drewna, obowiązujących w okresie kontrolowanym. Nie występowały przypadki niepodpisania umów przez podmioty, które wygrały przetarg na zakup drewna.

(Dowód: akta kontroli str. 12)

Badanie 12 wybranych umów⁷, zawartych na podstawie wyników przetargów ograniczonych w PL-D wykazało, że:

- łączna ilość sprzedanego drewna wyniosła 6.315,6 m³, a wartość przychodów uzyskanych z tego tytułu stanowiła kwotę 1.454,2 tys. zł,
- sprzedaż odbywała się na zasadach ustalonych w zarządzeniach Dyrektora Generalnego LP⁸,
- umowy zabezpieczały interes Skarbu Państwa poprzez:
 - określenie kary umownej za szkody wynikające z ich niewykonania lub nienależytego wykonania,
 - ustanowienie zabezpieczenia w formie gwarancji bankowej (w umowach P133563, P201689, P243860, P237706, P312613), w związku z czym kupującemu udzielono kredytu kupieckiego i ustalono termin płatności 30 dni od daty wystawienia faktury,
 - nałożenie wymogu wniesienia przedpłaty przed wydaniem drewna (w umowach P104810, P136324, P134986, P209184),

⁶ Umowy: S2000005 z 21.12.2011 r., S2000056 z 28.06.2012 r., P234326 z 12.06.2012 r.

⁷ Umowy z 2011 r.: P104810, P133563, P136324, P134986, umowy z 2012 r.: P201689, P209184, P237706, P243860, umowy z 2013 r.: P304423, P312613, P313822, P326167.

⁸ Zarządzenia Dyrektora Generalnego LP w sprawie sprzedaży drewna przez PGLP: nr 49 z dnia 7.10.2010 r. – obowiązujące w 2011 r., nr 51 z dnia 27.10.2011 r. – obowiązujące w 2012 r. i nr 82 z dnia 19.11.2012 r., zmienione zarządzeniem nr 24 z dnia 7.03.2013 r. – obowiązujące w 2013 r.

- w przypadkach nieokreślenia w umowach zabezpieczenia należności i nie udzielenia kredytu kupieckiego, wydanie drewna było poprzedzone wniesieniem przedpłaty przez kupującego,
- warunki umów, w szczególności dotyczące ceny, ilości i rodzaju drewna były przestrzegane.

(Dowód: akta kontroli str. 231-244)

Nadleśnictwo w badanym okresie sprzedawało także drewno na podstawie 60 umów zawartych przez Dyrektora Generalnego LP oraz 85 umów zawartych przez Dyrektora RDLP, działających na podstawie pełnomocnictw udzielonych przez Nadleśniczego. Sprzedaż ta wyniosła 161.142 m³, a przychody wynoszące 29.762,6 tys. zł zostały ujęte w księgach rachunkowych Nadleśnictwa. Nadleśnictwo nie ponosiło dodatkowych kosztów z tytułu podpisywania umów przez Dyrektora Generalnego LP lub Dyrektora RDLP w imieniu Nadleśniczego.

(Dowód: akta kontroli str. 230, 262-287, 295)

1.10. Według stanu na 9.06.2014 r. (dzień badania) Nadleśnictwo udostępniało nieruchomości Skarbu Państwa będące w zarządzie Nadleśnictwa, na podstawie:

- 24 umów najmu lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 2.041 m² wraz z budynkami gospodarczymi o pow. 648 m² i gruntem o pow. 2,6 ha,
- 14 umów bezpłatnego użytkowania leśniczówek, o łącznej powierzchni 1.853 m² wraz z budynkami gospodarczymi o pow. 1.179 m² i gruntem o pow. 4,8 ha,
- 20 umów dzierżawy nieruchomości dla osób i podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym pomieszczeń o pow. 1.741 m² wraz z gruntem o pow. 29,2 ha,
- 13 umów dzierżawy gruntu o pow. 2,9 ha z przeznaczeniem na drogi oraz sieci energetyczne, kanalizacyjne i gazowe,
- 3 umów dzierżawy wód o pow. 9,3 ha,
- 9 umów dzierżawy gruntu o pow. 125,5 ha na cele łowieckie,
- 86 umów dzierżawy gruntów o pow. 14,3 ha na cele rolnicze i ogrodnicze.

(Dowód: akta kontroli str. 296-311)

Przychody Nadleśnictwa z tytułu udostępniania ww. nieruchomości w okresie kontrolowanym wyniosły łącznie 1.696,8 tys. zł (w 2011 r. 517,3 tys. zł, 2012 r. 555,6 tys. zł, w 2013 r. 623,9 tys. zł).

(Dowód: akta kontroli str. 713, 725, 737-738)

W okresie kontrolowanym Nadleśnictwo nie udostępniało budynków i budowli wykorzystywanych jako ośrodki wczasowe, natomiast na podstawie umowy zawartej 20.12.2001 r. wydzierżawiło Gminie Kępice grunty Skarbu Państwa o pow. 2,02 ha, położone w oddziale 203 (poddz. I, m, o) obrębu leśnego Obłęże, na których posadowiony był Ośrodek Wypoczynkowy „Sobótka”. Umowę zawarto na czas nieokreślony, a roczny czynsz dzierżawny ustalono w wysokości równoważności 31 m³ drewna, liczonej wg średniej ceny drewna uzyskanej przez Nadleśnictwo za pierwsze trzy kwartały roku poprzedzającego dany rok, określonej w komunikacie Prezesa GUS + podatek VAT. Dzierżawca przejął wszelkie obciążenia związane z utrzymaniem majątku, obejmujące prowadzenie koniecznych napraw, remontów i konserwacji.

(Dowód: akta kontroli str. 312-318)

Czynsz dzierżawny wynoszący w latach 2011-2013, ustalony zgodnie z zasadami ustalonymi w umowie, wynosił odpowiednio: 5.897 zł, 7.118 zł i 7.108 zł i został zapłacony w terminie.

(Dowód: akta kontroli str. 319)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W żadnej z 12 badanych umów sprzedaży odbiorcom krajowym nie były przestrzegane terminy odbioru drewna, np.:

- harmonogram załączony do umowy P104810 przewidywał sprzedaż po 500 m³ w I i II kwartale 2011 r., a faktyczna sprzedaż wyniosła odpowiednio 693,54 m³ i 356,48 m³;

- w umowie P134986 sprzedaży 1.200 m³, zawartej pierwotnie na II półrocze 2011 r. ustalono, że sprzedaż będzie się odbywała „w tempie proporcjonalnym do upływu czasu, tzn. sprzedawana będzie miesięcznie 1/6 ilości drewna objętego umową”. Aneks nr 1 zmieniono termin realizacji umowy i ustalono, że sprzedaż rozpocznie się w maju 2011 r. Innymi zmianami w umowie nie dokonano, a zatem sprzedaż realizowana zgodnie z przyjętymi zasadami powinna wynosić 150 m³ miesięcznie. Faktycznie sprzedano: w maju - 349,54 m³, w czerwcu - 704 m³ i w lipcu - 193,77 m³;
- harmonogram załączony do umowy P209184 przewidywał sprzedaż 118 m³ w I kwartale i 118 m³ w II kwartale 2012 r., a faktyczna sprzedaż nastąpiła w II kwartale 2012 r. – 230,33 m³.

(Dowód: akta kontroli str. 231-233)

Na pytanie w sprawie przyczyn nieprzestrzegania terminów odbioru określonych w umowach, Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że „wszystkie odstępstwa od zapisów harmonogramów oraz od zasady realizacji umowy proporcjonalnie do upływu czasu odbywały się za wiedzą i zgodą obu stron umowy. Przyspieszona realizacja umów, jak też ich opóźnienie, były uzgadniane telefonicznie. Umowy z odbiorcami drewna posiadają zestandaryzowaną formułę. Załącznikiem do nich są harmonogramy dostaw, które zakładają realizację umów wprost proporcjonalnie do upływu czasu. Jednak w trakcie realizacji występują uwarunkowania niezależne od kupującego i sprzedającego, a związane z:

- pilną potrzebą wywozu drewna zasiedlonego przez owady,
- zmianą zaplanowanych cięć w wyniku usuwania wywrotów i złomów po śniegołomach i wiatrowalach,
- brakiem możliwości pozyskania surowca w wyniku przedłużających się postępowań przetargowych na usługi leśne,
- brakiem zbytu wyrobów drzewnych produkowanych przez dane zakłady przerobu drewna.

W przypadkach kiedy zachodzi potrzeba pilnego poboru masy drewna, powstałej na skutek czynników biotycznych lub abiotycznych, priorytetem jest szybka rotacja drewna. Stąd też wynika przyspieszona realizacja umów, sytuacje takie należy uznać za nadzwyczajne, wymagające działań podyktowanych warunkami wyższej konieczności. Natomiast opóźnienia realizacji odbioru surowca podyktowane są często brakiem środków pieniężnych u kupującego, zmienną sytuacją na rynku wyrobów drzewnych lub obiektywnymi trudnościami związanymi z przygotowaniem drewna do sprzedaży (warunki pogodowe, brak dostępu do surowca ze względu na stan dróg leśnych, brak wykonawcy usług leśnych itp.).

(Dowód: akta kontroli str. 293-294)

NIK zwraca uwagę, że brak pisemnej zmiany harmonogramu był niezgodny z zarządzeniami Dyrektora Generalnego LP w sprawie sprzedaży drewna obowiązujących w okresie objętym kontrolą.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Nadleśnictwa w zbadanym obszarze.

2. Legalność, celowość, rzetelność i gospodarność wydatkowania środków w związku z prowadzoną działalnością.

Opis stanu faktycznego

2.1. Planowane i wykonane koszty Nadleśnictwa (zgodnie z ewidencją zespołu 5-Koszty według typów działalności i ich rozliczenie i zespołu 7-Przychody i koszty związane z ich osiągnięciem) przedstawiały się następująco:

- w 2011 r.: plan – 15.625,9 tys. zł, wykonanie - 16.592,1 tys. zł,
- w 2012 r.: plan – 18.891,5 tys. zł, wykonanie - 17.708,5 tys. zł,
- w 2013 r.: plan – 19.336,8 tys. zł, wykonanie – 20.036,6 tys. zł.

Najwyższe koszty były ponoszone na Służbę Leśną (konto 501) – od 29,2% w 2013 r. do 30,7% w 2011 r. ogólnej kwoty kosztów, pozyskanie drewna (konto 511) - od 22,7% w 2013 r. do 26,1% w 2012 r., pozostałe koszty administracyjne (konto 503) - od 10,2% w 2013 r. do 11,1% w 2012 r. i na hodowlę lasu (konto 5102) – od 5,9% w 2013 r. do 7,2% w 2011 r.

(Dowód: akta kontroli str. 36-115)

Koszty pozyskania drewna zaplanowane na 2011 r. w kwocie 4.219,6 tys. zł, na 2012 r. - 4.596,6 tys. zł i na 2013 r. - 4.274 tys. zł zostały wykonane w kwotach odpowiednio: 4.303,4 tys. zł (101,2% planu), 4.617,4 tys. zł (100,5%), 4.556 tys. zł (106,6%). Koszty te obejmowały m.in.:

- ścinę drzew i wyrób sortymentów, których koszt na poszczególne lata okresu kontrolowanego zaplanowano w wysokości: 2.119,8 tys. zł, 2.282 tys. zł i 2.001,9 tys. zł, a wykonanie wyniosło: 2.141,2 tys. zł (101%), 2.226,3 tys. zł (97,6%) i 2.147,6 tys. zł (107,3%),
- zrywkę drewna, której koszt zaplanowano na 2011 r. w kwocie 1.894,8 tys. zł, na 2012 r. - 2.282,1 tys. zł, na 2013 r. - 2.158 tys. zł, a wykonanie wyniosło odpowiednio: 1.965,8 tys. zł (103,7%), 2.282,1 tys. zł (112,4%), 2.275,4 tys. zł (105,4%).

Planowany i wykonany koszt pozyskania 1 m³ drewna wynosił odpowiednio:

- w 2011 r. – 22,80 zł i 22,16 zł (97,2% planu),
- w 2012 r. – 25,80 zł i 23,78 zł (92,2%),
- w 2013 r. – 21,35 zł i 22,10 zł (103,5%),

a planowany i wykonany koszt zrywki 1 m³ drewna odpowiednio:

- w 2011 r. – 21,53 zł i 20,93 zł (97,2%),
- w 2012 r. – 22,78 zł i 25,48 zł (111,2%),
- w 2013 r. – 24,59 zł i 24,06 zł (97,8%).

(Dowód: akta kontroli str. 320)

Koszty odnowienia drzewostanów (ujęte na koncie 5102) zaplanowano na 2011 r. w wysokości 602,6 tys. zł, na 2012 r. - 698,8 tys. zł, na 2013 r. - 611,2 tys. zł i wykonano odpowiednio w kwotach: 596,6 tys. zł (99%), 648,7 tys. zł (92,8%) i 543,7 tys. zł (89%).

Najwyższe koszty dotyczące odnowień drzewostanów poniesiono na sadzonki – 592,7 tys. zł (33,1% ogólnej kwoty kosztów odnowień), wyprzedzające przygotowanie gleby – 355,8 tys. zł (19,9%) i sadzenie – 645,5 tys. zł (36,1%).

(Dowód: akta kontroli str. 123)

2.2. Stopień realizacji pozyskania drewna w stosunku do założeń planów finansowo-gospodarczych przedstawiono w części 1.2., a w stosunku do założeń PUL w części 1.5. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Realizacja zadań w zakresie odnowienia drzewostanu przedstawiała się następująco:

- 2011 r. – 159,5 ha, co stanowiło 104,9% planu finansowo-gospodarczego i 6,1% PUL,
- 2012 r. – 141,5 ha, tj. 99,8% planu finansowo-gospodarczego i 5,4% PUL,
- 2013 r. – 155,2 ha, tj. 98,2% planu finansowo-gospodarczego i 5,9% PUL.

(Dowód: akta kontroli str. 44, 70, 98, 123, 129)

Koszty odnowienia drzewostanów ujmowane były w ewidencji analitycznej MPK⁹ 231-Odnowienia i zalesienia, na koncie 510-Zagospodarowanie lasu i 5102-Hodowla lasu, dla których MPK 231 obejmowało m.in. koszty mechanicznego i ręcznego przygotowania gleby, sadzenia sadzonek i innych zabiegów związanych z odnowieniem oraz w rozbiciu na konta rodzajowe zgodnie z MPK 231 (400-zużycie materiałów, 410-usługi obce, 430-wynagrodzenia, 440-świadczenia na rzecz pracowników, 450-amortyzacja). Koszty te wynosiły: w 2011 r. 596.613 zł, w 2012 r. 648.688 zł, w 2013 r. 543.733 zł – zgodnie z saldami wymienionych kont.

(Dowód: akta kontroli str. 43, 69, 97, 321, 322)

Badanie wybranych celowo zapisów na kontach 5102 i 410 (5 pozycji o wartości 46.528 zł za 2012 r. i 10 pozycji o wartości 82.737 zł za 2013 r.) i odpowiadających im dokumentów źródłowych wykazało poprawność ich ujęcia w ewidencji księgowej z uwzględnieniem zasad określonych w polityce rachunkowości¹⁰.

(Dowód: akta kontroli str. 323-26)

Koszty wynagrodzeń ujęte w kosztach odnowienia drzewostanów były ustalane na podstawie ewidencji czasu pracy pracowników (dla poszczególnych zadań). Badanie

⁹ Miejsca powstawania kosztów.

¹⁰ Zarządzenia Dyrektora Generalnego LP w sprawie wprowadzenia jednolitego tekstu Zasad (polityki) rachunkowości PGL LP i Planu Kont z komentarzem PGL LP nr 4 z dnia 23.01.2009 r. i nr 4 z dnia 4.12.2012 r.

wynagrodzeń zarachowanych w maju 2013 r. do kosztów odnowienia drzewostanów (2.284 zł) wykazało, że wynagrodzenia były prawidłowo naliczone i ujęte na właściwym koncie.

(Dowód: akta kontroli str. 425-436)

W toku kontroli przeprowadzono oględziny 3 losowo wybranych odnowień o łącznej powierzchni 5,47 ha, na których dokonano w 2014 r. pielęgnacji lub poprawek. Oględziny potwierdziły wykonanie prac zaewidencjonowanych w kartach ewidencyjnych drzewostanów. Stwierdzono, że w oddziale 243m, na siedlisku BMśw – Leśnictwo Zielice oraz w oddziale 152h, na siedlisku LMśw – Leśnictwo Pustowo ślady żerowania zwierzyny płowej nosiło łącznie pięć drzewek. Natomiast w oddziale 4h, na siedlisku Bśw – Leśnictwo Kępice ślady żerowania zwierzyny płowej nosiło około 60% pierwotnego odnowienia sosny (obejmującego obszar 1,87 ha).

(Dowód: akta kontroli str. 328-343)

Nadleśniczy wyjaśnił, że uszkodzone przez zwierzęta drzewka regenerują się w sposób naturalny. Działania podejmowane w celu obniżenia szkód polegały m.in. na: redukcji wielkości populacji jeleni w wyniku zwiększonego odstrzału; wykładaniu drzewa do spalowania w celu odciągnięcia zwierzyny od upraw i młodników (żer włóknisty wyłożono na powierzchni: 1.215,8 ha w 2011 r., 1.845,7 ha w 2012 r. i 2.904 ha w 2013 r.); mechanicznym (grodzenia, zakładanie osłonek i siateczek, zabezpieczanie welną, rysowanie) i chemicznym zabezpieczaniu upraw i młodników; zakładaniu poletek żerowych i zgryzowych, pastwisk, łąk, pasów zaporowych.

(Dowód: akta kontroli str. 204-205)

2.3. Pozyskanie i zrywkę drewna Nadleśnictwo zlecało podmiotom wybranym w wyniku przeprowadzonych corocznie postępowań o udzielenie zamówień publicznych, organizowanych w trybie przetargów nieograniczonych. Przedmiotem zamówień były usługi z zakresu gospodarki leśnej w Nadleśnictwie, obejmujące usługi: pozyskania drewna, zrywki drewna, hodowli i ochrony lasu, selekcji i nasiennictwa, ochrony przeciwpożarowej, melioracji wodnych, turystyki, utrzymania infrastruktury w leśnictwach, pozostałych prac związanych z gospodarką leśną, transportowych, konserwacji dróg, łowiectwa, gospodarki łąkowo-rolnej. Przedmiot zamówienia w poszczególnych latach był dzielony na 10 - 16 zadań, obejmujących kompleksowe usługi leśne (w tym pozyskanie i zrywkę drewna) przewidziane do realizacji na terenie poszczególnych leśnictw z wyłączeniem usług stanowiących odrębne zadania. Takimi zadaniami były usługi z zakresu gospodarki łowieckiej i gospodarki łąkowo-rolnej w 2012 r. i 2013 r. oraz usługi z zakresu pełnienia dyżurów przeciwpożarowych na wieżach obserwacyjnych w 2013 r. Zamówienia obejmujące pozyskanie i zrywkę drewna zostały udzielone 9 wykonawcom w 2011 r., 14 wykonawcom w 2012 r. i 9 wykonawcom w 2013 r.

(Dowód: akta kontroli str. 344-347)

Badanie zamówienia udzielonego w 2013 r. wykazało, że przeprowadzono je zgodnie z przepisami ustawy Pzp, w sposób gwarantujący zachowanie uczciwej konkurencji i wyboru najkorzystniejszej oferty.

(Dowód: akta kontroli str. 344-350)

2.4. Na utrzymanie jednostek nadrzędnych Nadleśnictwo przekazało: w 2011 r. 560.000 zł, w 2012 r. – 604.384 zł, w 2013 r. – 585.400 zł.

Wysokość przekazanych środków była zgodna z kwotami określonymi w pismach RDLP.

(Dowód: akta kontroli str. 351-353, 400, 405, 408)

2.5. Koszty wynagrodzenia pracowników Nadleśnictwa wynosiły: w 2011 r. 4.884,8 tys. zł, w 2012 r. - 5.391,8 tys. zł, w 2013 r. – 5.462,5 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 693)

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie pracowników Nadleśnictwa w ww. okresie i wskaźniki wzrostu wynagrodzenia przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie	Miesięczne wynagrodzenie (w zł)			%	
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	3 : 2	4 : 3
1	2	3	4	5	6
Pracownicy Nadleśnictwa, w tym:	6467	7047	6995	108,97	99,26
Służba Leśna	6838	7801	7424	114,08	95,17
Pracownicy na stanowiskach nierobotniczych, niebędących pracownikami Służby Leśnej	6012	5560	6157	92,48	110,74
na stanowiskach robotniczych	5203	5786	5740	111,21	99,20

(Dowód: akta kontroli str. 354)

Wskaźnik inflacji w 2012 r. w stosunku do 2011 r. wyniósł 3,7%, a w 2013 r. w stosunku do 2012 r. wyniósł 0,9%¹¹.

Nadleśniczy wyjaśnił, że wzrost średniego wynagrodzenia powyżej wskaźnika inflacji wynikał głównie ze zmian stawki wyjściowej do wyliczania wynagrodzeń zasadniczych oraz pochodnych, wynikających z Protokołów dodatkowych do Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników PGL LP, a także nagród jubileuszowych, odpraw emerytalnych i nagród motywacyjnych oraz zmian w stanie zatrudnienia w poszczególnych grupach pracowniczych.

(Dowód: akta kontroli str. 290-292)

2.6. W okresie kontrolowanym Nadleśnictwo realizowało 118 inwestycji o łącznej wartości 6.537,8 tys. zł, w tym 78 zakupów środków trwałych o wartości 1.774,3 tys. zł i 45 robót budowlanych o wartości 4.663,5 tys. zł, polegających głównie na budowie dróg leśnych, na które wydatkowano 3.215,5 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 355-357)

Badanie 3 wybranych celowo inwestycji o łącznej wartości 966,4 tys. zł, tj.: budowy chłodni do przechowywania tusz zwierzyny łownej na potrzeby gospodarki leśnej w Biesowicach¹² za kwotę 203,1 tys. zł, budowy odcinka drogi leśnej nr 6 w Leśnictwie Przytocko, etap II za kwotę 233,1 tys. zł, budowy drogi leśnej pożarowej na terenie Leśnictwa Ciecholub o wartości 530,2 tys. zł wykazało, że udzielenie zamówień na wykonanie wymienionych prac odbywało się zgodnie z przepisami ustawy Pzp, a roboty budowlane zostały zrealizowane zgodnie z warunkami określonymi w umowach zawartych z wykonawcami.

Badane inwestycje stanowiły realizację zadań Nadleśnictwa w zakresie ochrony przeciwpożarowej i gospodarki łowieckiej określonych w PUL

(Dowód: akta kontroli str. 358-373)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zdaniem NIK wyniki oględzin przedstawione w punkcie 2.2 wystąpienia pokontrolnego dotyczące oddziału 4h w Leśnictwie Kępice, wskazują na niedostateczne zabezpieczenie powierzchni odnowień przed żerowaniem zwierzyny.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Nadleśnictwa w zbadanym obszarze.

3. Planowanie i wykorzystanie środków funduszu leśnego.

Opis stanu
faktycznego

3.1. W badanym okresie Nadleśnictwo co miesiąc naliczało i przekazywało do RDLP odpis podstawowy na fundusz leśny (dalej: FL), stanowiący iloczyn wartości przychodów ze sprzedaży drewna i ustalonego dla Nadleśnictwa wskaźnika odpisu na FL. Naliczenie odpisu podstawowego na FL wynosiło w 2011 r. 411.153 zł, w 2012 r. - 827.723 zł oraz w 2013 r. - 1.817.877 zł.

(Dowód: akta kontroli str. 374-382, 385)

¹¹ Komunikaty Prezesa GUS w sprawie średniorocznego wskaźnika towarów i usług konsumpcyjnych ogłoszone w MP z 2014 r., poz. 94 za 2013 r., MP z 2013 r., poz. 30 za 2012 r. i MP z 2012 r., poz. 23 za 2011 r.

¹² Nadleśnictwo prowadzi OHZ o pow. 9000 ha

Wykorzystanie środków FL przez Nadleśnictwo przedstawiało się następująco:

(w zł)

Podstawa wydatku wg ustawy o lasach ¹³	Sposób wykorzystania	2011	2012	2013
art. 58 ust. 1	wyrównanie niedoborów		307 500	3 337 100
art. 58 ust. 2 pkt. 1	Program Aktywnego Udostępnienia Lasu - parking leśny	25 923	11 130	36 678
art. 58 ust. 2 pkt. 1	Testowanie zachowań potomstwa	4 094	4 300	2 404
art. 58 ust. 2 pkt. 1	Wyposażenie stanowiska leśniczego (inwestycje informatyczne LP)	11 142	14 747	
art. 58 ust. 2 pkt. 1	Praktyczna naukę zawodu dla uczniów Technikum Leśnego	100 000	140 000	300 000
art. 58 ust. 2 pkt. 1	Maszyny do prac leśnych	213 200		
art. 58 ust. 2 pkt. 2	Zakładanie i utrzymanie plantacji nasiennych		28 275	30 115
art. 58 ust. 2 pkt. 3	Szkolenie z zakresu zalesień			126
art. 58 ust. 2 pkt. 4	Opracowania fitosocjologiczne	157 000	31 400	
art. 58 ust. 2 pkt. 4	Plany urządzenia lasu	18 600		
art. 58 ust. 2 pkt. 5	Utrzymanie stacji meteorologicznej	5 100	5 100	6 700
Razem		535 059	542 452	3 713 123

(Dowód: akta kontroli str. 383-384)

W latach 2011-2013 ze środków FL finansowano odpowiednio 3,2%, 3,1% i 18,5% kosztów działalności Nadleśnictwa wykazanych w części 2.1. niniejszego wystąpienie pokontrolnego.

(Dowód: akta kontroli str. 383-384, 667, 673, 679)

Ze środków FL w latach 2011-2013 Nadleśnictwo wydatkowało łącznie 4.790.634 zł, w tym 540.000 zł na praktyczną naukę zawodu. Zasady prowadzenia praktycznej nauki zawodu, w tym zobowiązanie Nadleśnictwa do zapewnienia warunków materialnych do jej realizacji były ustalane w umowach zawartych pomiędzy Nadleśnictwem i Technikum Leśnym w Warcinie.

(Dowód: akta kontroli str. 393-398)

Na pytanie w sprawie podstaw finansowania przez Nadleśnictwo praktycznej nauki zawodu ze środków FL oraz zakwalifikowania wydatków z tym zakresie do wspólnych przedsięwzięć jednostek organizacyjnych LP, Nadleśniczy wskazał na rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu¹⁴, w którym uregulowano m.in. system finansowania oraz procedurę ustalania szczegółowych warunków wykonywania tego zadania oraz na art. 33 ust. 3 pkt 5 ustawy o lasach, zgodnie z którym Dyrektor Generalny LP nadzoruje i koordynuje zadania w zakresie kształcenia kadr dla leśnictwa oraz popularyzacji wiedzy leśnej. Zdaniem Nadleśniczego „można stwierdzić, że zadanie kształcenia kadr dla leśnictwa jest zadaniem LP. Usytuowanie tego obowiązku na piątym miejscu w grupie dziewięciu podstawowych zadań tego organu, enumeratywnie wyliczonych w art. 33 ust. 3 tej ustawy, upoważnia do stwierdzenia, że zadanie kształcenia kadr dla leśnictwa jest jednym z podstawowych zadań LP. W związku z powyższym:

1. Wspólne przedsięwzięcia (art. 58 ust 2 pkt 1 ustawy) zostały zdefiniowane w § 8 zarządzenia z dnia 31 stycznia 2012 roku w sprawie zasad i procedur postępowania w jednostkach organizacyjnych LP w zakresie dysponowania środkami funduszu leśnego – zarządzenie to zostało pozytywnie ocenione przez np. Ministra Środowiska,
2. W załączniku nr 1 do w/w zarządzenia Dyrektor Generalny wprowadził katalog wydatków z FL na zadania realizowane w LP, w tym wydatek; „FL dopłata do szkolnictwa”. Kształcenie przez LP kadr dla leśnictwa (...) może polegać jedynie na praktycznej nauce zawodu. Nadleśnictwa, na których terenie występują szkoły leśne, prowadzą praktyczną naukę zawodu nie tylko na potrzeby własne i innych nadleśnictw. Kształcenie przez LP kadr dla leśnictwa jest w tym wypadku wspólnym przedsięwzięciem LP, finansowanym z FL.

¹³ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2014 r., poz. 1153).

¹⁴ Dz.U. Nr 244, poz. 1626, dalej: rozporządzenie w sprawie praktycznej nauki zawodu.

Ramy tego przedsięwzięcia stanowi zarządzenie nr 59 DGLP z dn. 7.09.2012 r. w sprawie odbywania stażu przez absolwentów w LP. Normuje ono zatrudnienie w jednostkach LP absolwentów szkół leśnych tj. średnio dwóch na jednostkę (...). Tym samym stanowi delegację jednostek LP do prowadzenia praktycznej nauki zawodu i finansowania jej z FL”.

(Dowód: akta kontroli str. 387-388)

Ponadto Nadleśnictwo wskazało na porozumienie z 25.10.2012 r., zawarte pomiędzy Ministrem Środowiska a PGL LP, zgodnie z którymi LP zapewniły wsparcie organizacyjne i finansowe możliwości realizacji praktycznej nauki zawodu w szkołach leśnych prowadzonych przez Ministra Środowiska, m.in. poprzez współfinansowanie realizacji podstawy programowej w zawodach technik leśnik i operator maszyn leśnych.

(Dowód: akta kontroli str. 390-392)

3.2. W 2012 r. niedobór na działalności leśnej, po uwzględnieniu otrzymanych dopłat na wyrównanie niedoborów w wysokości 307.500 zł (w kwocie niedoborów planowanych), wyniósł 117.596 zł (otrzymane dopłaty były niższe niż faktyczny niedobór na działalności leśnej¹⁵). W 2013 r. Nadleśnictwo wykazało zysk na działalności leśnej na kwotę 950.402 zł, po uwzględnieniu dopłat na wyrównanie niedoborów w kwocie 3.337.100 zł, tj. w wysokości planowanej (tym samym otrzymane dopłaty były wyższe niż faktyczny niedobór na działalności leśnej¹⁶).

(Dowód: akta kontroli str. 384-385, 702, 706)

Badanie naliczania odpisu na FL przeprowadzone na podstawie operacji dokonywanych w lipcu w latach 2011 – 2013 wykazało, że odpisy były obliczone prawidłowo, tj. stanowiły iloczyn wartości sprzedaży drewna za dany miesiąc i wskaźnika odpisu obowiązującego w danym roku oraz były przekazywane w terminach określonych przez RDLP.

(Dowód: akta kontroli str. 410-424)

3.3. W latach 2011-2013 Nadleśnictwo uzyskało wyniki trzydziestu różnych badań naukowych finansowanych ze środków FL. Nadleśniczy wyjaśnił, że otrzymane opracowania przyczyniły się do zwiększenia wiedzy pracowników oraz były wykorzystywane w praktyce leśnej, np. wnioski zawarte w sprawozdaniu:

- „*Monitoring zagrożenia pożarowego lasów*” wpłynęły na poprawę systemu ochrony przeciwpożarowej,
- „*Odnowienia naturalne najważniejszych gatunków lasotwórczych w Polsce jako element strategii trwałego i zrównoważenia zagospodarowania lasu*” wykorzystano do identyfikacji obszarów leśnych o warunkach klimatyczno-siedliskowych sprzyjających samosiewnemu odnowieniu, co przyczynia się do efektywniejszego prowadzenia odnowień naturalnych sosny, świerka i dębów,
- „*Krótkoterminowa prognoza występowania ważniejszych szkodników i chorób infekcyjnych drzew leśnych w Polsce w latach 2008-2011*” wykorzystano przy planowaniu prac z zakresu ochrony lasu.

W wyjaśnieniu Nadleśniczy stwierdził, że Nadleśnictwo nie posiada informacji o korzyściach finansowych uzyskanych w efekcie prac naukowych finansowanych ze środków FL.

(Dowód: akta kontroli str. 206-209)

¹⁵ W 2012 r. niedobór na działalności leśnej, skorygowany o równowartość odpisów amortyzacyjnych rzeczowych aktywów trwałych sfinansowanych ze źródeł zewnętrznych (37.300,78 zł) – bez uwzględniania dopłat na wyrównanie niedoborów – wyniósłby 387.795,26 zł. Faktycznie otrzymane dopłaty w wysokości 307.500 zł (w kwocie planowanej) były niższe niż faktyczny niedobór (wynik na działalności leśnej skorygowany o odpis amortyzacyjny wyniósł -80.295,26 zł).

¹⁶ W 2013 r., niedobór na działalności leśnej, skorygowany o równowartość odpisów amortyzacyjnych rzeczowych aktywów trwałych sfinansowanych ze źródeł zewnętrznych (o 60.941,62 zł) – bez uwzględniania dopłat na wyrównanie niedoborów – wyniósłby 2.325.755,97 zł. Otrzymane dopłaty (3.337.100 zł, w kwocie niedoborów planowanych) były wyższe niż faktyczny niedobór, co pozwoliło Nadleśnictwu wykazać zysk na działalności leśnej w wysokości 950.402 zł.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Nadleśnictwa w zbadanym obszarze.

4. Sytuacja majątkowo-finansowa Nadleśnictwa.

4.1. System organizacji rachunkowości

Opis stanu faktycznego

Księgi rachunkowe prowadzone były w programie System Informatyczny Lasów Państwowych (SILP), w podsystemie *Finanse i Księgowość*. W podsystemach SILP prowadzone były księgi pomocnicze dla:

- środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych, środków trwałych w budowie oraz dokonywanych odpisów amortyzacyjnych w podsystemie *Infrastruktura*,
- wartości lasów i gruntów w podsystemie *Las* (ewidencja pozabilansowa),
- umów o finansowanie i dofinansowanie projektów ze źródeł zewnętrznych, dla których jest wymóg stosowania oznaczenia operacji kodem księgowym w podsystemie *Planowanie*,
- rozrachunków z pracownikami, w tym imienne karty wynagrodzeń w podsystemie *Kadry i Płace*,
- rezerw na świadczenia pracownicze w podsystemie *Kadry i Płace*,
- zapasów w magazynie w podsystemie *Gospodarka Towarowa*,
- sprzedaży w podsystemie *Gospodarka Towarowa*,
- kosztów według typów działalności oraz w układzie kalkulacyjnym w podsystemie *Las*.

W systemie SILP zostały zdefiniowane raporty umożliwiające uzyskanie danych dla celów analitycznych i zarządczych obejmujące główne płaszczyzny funkcjonowania jednostki, a w szczególności: planowania, gospodarki leśnej, gospodarki towarowej, kadr i płac, infrastruktury, finansów i księgowości, sprzedaży drewna, zamówień publicznych, dotacji na projekty, sprawozdawczości wewnętrznej i zewnętrznej.

Do tworzenia niestandardowych raportów z bazy danych SILP wspomagających zarządzanie i analizy danych, wykorzystywano pakiet *Business Objects*.

Wybrane operacje gospodarcze wprowadzano do ksiąg rachunkowych zapisem automatycznym, na podstawie danych wprowadzonych do podsystemów SILP. Księgowane zapisem automatycznym były operacje dotyczące: naliczenia amortyzacji i umorzenia, rozliczenia niedoborów i nadwyżek w środkach trwałych, listy płac, rezerw na świadczenia pracownicze, sprzedaży, wydania materiałów i produktów na własne potrzeby oraz jako deputatów, rozliczenia niedoborów i nadwyżek produktów i materiałów.

Z podsystemu *Finanse i Księgowość* do innych podsystemów SILP były przenoszone automatycznie dane o wykorzystaniu i eksploatacji środków trwałych, nakładach na środki trwałe w budowie oraz o wykonaniu planu.

(Dowód: akta kontroli str. 441-443)

Nadleśnictwo nie posiadało informacji na temat zakresu dostępu pracowników DGLP i RDLP w ramach SILP do ksiąg rachunkowych Nadleśnictwa oraz ewentualnych kontroli tych ksiąg i transakcji Nadleśnictwa przez pracowników jednostek nadrzędnych z wykorzystaniem SILP.

(Dowód: akta kontroli str. 443-444, 694)

Sprawozdanie finansowe Nadleśnictwa sporządzane było na formularzach określonych corocznie przez Dyrektora Generalnego LP zarządzeniem w sprawie zasad prezentacji danych w sprawozdaniu finansowym PGL LP za dany rok przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych.

(Dowód: akta kontroli str. 445-446)

4.2. Ocena wybranych transakcji oraz prawidłowość ujęcia ich w księgach rachunkowych

4.2.1. Amortyzacja środków trwałych i wartości niematerialnych wynosiła: 570.939 zł w 2011 r., 678.026 zł w 2012 r., 894.195 zł w 2013 r. i w pełni obciążała koszty Nadleśnictwa.

(Dowód: akta kontroli str. 447-458)

Nadleśnictwo, wykonując zarządzenie nr 23/21 Dyrektora RDLP z 14.05.2013 r. w sprawie zatwierdzenia planu finansowo-gospodarczego Nadleśnictwa, w 2013 r. naliczyło i przekazało do dyspozycji RDLP scentralizowaną amortyzację w kwocie 752.000 zł (z przeznaczeniem na finansowanie planowanych nakładów na wytworzenie aktywów trwałych w nadleśnictwach z niedoborem środków własnych).

(Dowód: akta kontroli str. 406-408, 459-461)

4.2.2. Podział zysku Nadleśnictwa był dokonywany decyzjami Dyrektora RDLP, zgodnie z którymi zysk:

- za 2011 r. w kwocie 4.321.373 zł został przeznaczony na zwiększenie kapitału zasobów LP – 4.172.573 zł, zasilenie ZFŚS – 24.800 zł i na cele społecznie użyteczne – 124.000 zł,
- za 2012 r. w kwocie 1.239.391 zł przeznaczono na zwiększenie kapitału zasobów LP – 1.053.491 zł i na cele społecznie użyteczne – 185.900 zł,
- za 2013 r. w kwocie 1.399.089 zł, skorygowany o 843.470 zł (operacja określona przez RDLP jako „do rozliczenia z FL”) do kwoty 555.619 zł, przeznaczono zwiększenie kapitału zasobów LP – 511.219 zł i na cele społecznie użyteczne – 44.400 zł.

Podział zysku prawidłowo ujęto w księgach rachunkowych Nadleśnictwa.

(Dowód: akta kontroli str. 462-470)

4.2.3. Nadleśnictwo dokonywało transakcji z jednostkami organizacyjnymi LP, tj. z nadleśnictwami podlegającymi RDLP, Zespołami Składnic LP w Białogardzie i Miastku, Ośrodkiem Techniki Leśnej w Jarocinie, Ośrodkiem Rozwojowo-Wdrożeniowym LP w Bedoniu, Zakładem Produkcyjno-Usługowo-Handlowym LP w Łodzi i Zakładem Usługowo-Produkcyjnym LP w Olsztynie. Transakcje te, poza sprzedażą drewna dla ZSLP (omówioną w punkcie 1.7 niniejszego wystąpienia pokontrolnego), dotyczyły m.in.:

- zakupu sadzonek, siatki ogrodzeniowej, materiałów związanych z pozyskaniem drewna, siatki ogrodzeniowej, odzieży ochronnej i mundurów, środków trwałych (w tym samochodów ciężarowych, busów, urządzeń technicznych), usług przechowywania i oceny nasion, usług związanych z ochroną lasu (w tym lotów przeciwpożarowych), usług związanych z organizacją narad i szkoleń,
- sprzedaży nasion, usług związanych z naradami i szkoleniami, materiałów promocyjnych, usług budowlanych.

W okresie kontrolowanym na zakupy w jednostkach LP Nadleśnictwo wydatkowało 3.273 tys. zł, a przychody ze sprzedaży tym jednostkom wyniosły 407 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 472-476)

Badanie dokumentacji sprzedaży: nasion dla nadleśnictw w Bytowie, Dretyniu, Polanowie, Ustce, Miastku, Człuchowie (łącznie 10 transakcji), usług związanych z organizacją szkolenia dla nadleśnictw w Czarnem, Człuchowie, Trzebielinie, Damnicy, Sławnie i RDLP (6 transakcji), usług reklamowych dla Nadleśnictwa w Ustce (1 transakcja) wykazało, że sprzedaż była realizowana po koszcie wykonania.

(Dowód: akta kontroli str. 477-512)

Transakcje Nadleśnictwa z jednostkami organizacyjnymi LP ujmowane były w księgach rachunkowych w taki sam sposób, jak transakcje przeprowadzane z pozostałymi podmiotami.

(Dowód: akta kontroli str. 473-474)

4.2.4. W okresie kontrolowanym Nadleśnictwo sprzedawało środki trwałe, zakwalifikowane jako zbędne mienie, tj. samochody, komputery, narzędzia (piły, pilarki, tokarka), meble biurowe. Przychody z tego tytułu wyniosły łącznie 99.560 zł, koszty 31.769 zł (opinie techniczne, odpis niezamortyzowanej wartości samochodu), a zysk wyniósł 67.791 zł.

(Dowód: akta kontroli str. 513-523)

Badanie dokumentacji sprzedaży samochodów osobowych¹⁷ wykazało, że sprzedaż została zrealizowana zgodnie z zasadami określonymi w zarządzeniach Nadleśniczego

¹⁷ Marki: Suzuki Grand Vitara - rok produkcji: 2009, przebieg: 72.025 km, wartość inwentarzowa netto 29.646 zł, wartość ustalona przez rzeczoznawcę – 42.000 zł; Volkswagen Caravelle - rok produkcji: 1995, przebieg: 513.161 km, w całości umorzony, wartość ustalona przez rzeczoznawcę – 4.000 zł; Mercedes Benz 314

regulujących zasady gospodarowania majątkiem trwałym w Nadleśnictwie¹⁸, po podjęciu decyzji o konieczności likwidacji poprzez zbycie, bezskutecznym zawiadomieniu jednostek podlegających RDLP o posiadanych samochodach do zagospodarowania oraz po przeprowadzeniu postępowania w trybie przetargu ofertowego nieograniczonego. Ostatecznie w trybie tym sprzedano samochody marki: Suzuki za 42.900 zł i Mercedes za 7.616 zł. Na Volkswagen Carawelle, w dwóch przetargach nie było ofert nabycia, został sprzedany „z wolnej ręki” za cenę 4.500 zł.

(Dowód: akta kontroli str. 539-541)

4.2.5. Na dzień bilansowy w poszczególnych lat okresu kontrolowanego, nie występowały zapasy, które utraciły wartość użytkową i nie dokonywano odpisów aktualizujących z tego tytułu.

(Dowód: akta kontroli str. 539-549)

Nadleśniczy wyjaśnił, że ocena stanu zapasów była dokonywana w ramach corocznych inwentaryzacji aktywów i pasywów. Komisje inwentaryzacyjne przeprowadzały również ocenę jakościową zapasów, a ustalenia w tym zakresie były ujmowane w protokołach z przebiegu inwentaryzacji. Zapasy drewna były kontrolowane na bieżąco przez inżyniera nadzoru, służby brakarskie oraz comiesięcznie przez zastępcę Nadleśniczego w ramach kontroli rotacji drewna.

(Dowód: akta kontroli str. 441)

4.2.6. Stan należności przeterminowanych w okresie kontrolowanym zmniejszył się z 583.261 zł na koniec 2011 r. do 61.621 zł na koniec 2013 r.

Zaległości przeterminowane na koniec 2013 r. dotyczyły głównie: kar umownych za nieodebranie drewna (24.659 zł), należności za sprzedaż drewna (23.005 zł), czynszów za mieszkania i pomieszczenia gospodarcze (6.290 zł), kary za bezprawne pozyskanie zwierzyny (4.658 zł).

(Dowód: akta kontroli str. 550, 568-574, 608-609)

Okres przeterminowania w stosunku do należności wykazanych na koniec 2013 r. wynosił: do 1 miesiąca - 30.694 zł (49,8%), od 1 do 6 miesięcy - 3.037 zł (5%), od 7 do 12 miesięcy - 3.719 zł (6%) i powyżej 12 miesięcy - 24.170 zł (39,2%). Wśród należności przeterminowanych na koniec 2013 r. nie występowały należności przedawnione.

Do dnia badania (1.09.2014 r.) zapłacona została kwota 34.145 zł. Pozostała kwota należności (27.476 zł) była objęta działaniami windykacyjnymi polegającymi na kierowaniu przedsądowych wezwań do zapłaty, a w przypadku ich nieskuteczności pozwów o zapłatę do sądu. W jednym przypadku zawarto ugodę w sprawie ratalnej zapłaty należności, z której dłużnik wywiązywał się terminowo.

Od należności przeterminowanych Nadleśnictwo naliczyło odsetki wynoszące: w 2011 r. 13.883 zł, w 2012 r. - 17.156 zł i w 2013 r. - 3.880 zł.

(Dowód: akta kontroli str. 551-590)

W związku z wystąpieniem przesłanek określonych w art. 35b ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁹ (dalej: ustawa o rachunkowości) Nadleśnictwo utworzyło odpisy aktualizujące wartość należności: w 2011 r. na kwotę 31.466 zł, w 2012 r. - 24.134 zł, w 2013 r. - 7.455 zł.

(Dowód: akta kontroli str. 591-601, 691, 693)

Nadleśnictwo naliczyło na podstawie art. 10 ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych²⁰ jedną rekompensatę w wysokości 171 zł za koszty odzyskiwania należności. Kontrahent dokonał zapłaty rekompensaty 21.01.2014 r.

(Dowód: akta kontroli str. 603-604)

Mikrobus - rok produkcji: 1996, przebieg: 216.123 km, w całości umorzony, wartość ustalona przez rzeczoznawcę - 4.700 zł.

¹⁸ Regulamin przeprowadzania przetargu na sprzedaż składników majątkowych ruchomych przez Nadleśnictwo Warcino, wprowadzony zarządzeniem nr 53/2011 z 7.12.2011 r. w sprawie powołania komisji przetargowej do sprzedaży zbędnych składników majątkowych ruchomych i zarządzenie nr 46/13 w sprawie sposobu i trybu gospodarowania majątkiem trwałym w Nadleśnictwie Warcino.

¹⁹ Dz.U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.

²⁰ Dz.U. z 2013 r., poz. 403.

4.2.7. Na koniec poszczególnych lat okresu kontrolowanego zobowiązania wynosiły: w 2011 r. 2.907.928 zł, w 2012 r. – 3.499.726 zł, w 2013 r. – 4.387.371 zł, w tym z tytułu dostaw towarów i usług odpowiednio: 782.823 zł, 529.198 zł, 621.550 zł (zobowiązania przeterminowane wystąpiły tylko w 2011 r. i wynosiły 0,60 zł).

(Dowód: akta kontroli str. 550, 666, 672, 678)

Występowały sporadyczne przypadki płatności zobowiązań po terminie, co skutkowało zapłatą odsetek za zwłokę wynoszących 34 zł w okresie kontrolowanym.

(Dowód: akta kontroli str. 605-607)

4.2.9. W okresie kontrolowanym Nadleśnictwo nie posiadało akcji ani udziałów.

(Dowód: akta kontroli str. 666, 672, 678)

4.2.10. Ewidencję ilościową i wartościową lasów i gruntów prowadzono w SILP w podsystemie „Las” w ewidencji pozabilansowej. W ewidencji bilansowej ujmowano wartość lasów i gruntów nabytych na podstawie aktów notarialnych - w przypadku zakupu lub zamiany.

Ogólna powierzchnia Nadleśnictwa wynosiła na dzień:

- 31.12.2011 r. – 20.615,77 ha, w tym lasy 19.626,58 ha,
- 31.12.2012 r. – 20.624,61 ha, w tym lasy 19.617,91 ha,
- 31.12.2013 r. – 20.624,48 ha, w tym lasy 19.612,93 ha.

Wartość nieruchomości ujęta w ewidencji pozabilansowej wynosiła odpowiednio: 705.050.802 zł (w tym lasów 703.547.003 zł), 712.247.993 zł (w tym lasów 710.543.809 zł), 655.417.684 zł (w tym lasów 653.861.224 zł).

Powierzchnia gruntów ujętych w księgach rachunkowych zwiększyła się z 30,10 ha wg stanu na koniec 2011 r. do 59,64 ha na koniec 2013 r. Wartość gruntów wykazana w bilansach okresu kontrolowanego wynosiła 153.288 zł.

(Dowód: akta kontroli str. 610-640)

W sprawie przyczyn niedokonania zmiany wartości gruntów ujętych w ewidencji bilansowej, mimo zwiększenia ich powierzchni Nadleśniczy wyjaśnił m.in. że „Nadleśnictwo w grudniu 2004 r. przejęło w zarząd, aktem notarialnym w drodze zamiany z gminą Kępice kilkanaście działek w większości będących fragmentami dróg oraz fragmenty lasów i zadrzewień stanowiących enklawy i pół enklawy wśród gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwo. Są to jedyne grunty, jakie Nadleśnictwo ma wycenione i ujęte w ewidencji księgowej. Wartość przejętych gruntów przyjęto zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy o rachunkowości. Dlatego też ujęta w ewidencji księgowej od 2004 r. wartość przejętych gruntów jest stała i wynosi 153.288 zł. Nadleśnictwo w trakcie przygotowywania się do opracowywania nowego planu urządzania lasu na lata 2016-2025, dokonuje od trzech lat porządkowania stanu posiadania. Polega to na łączeniu działek ewidencyjnych oraz na łączeniu wydzieleń w przypadku, gdy wydzielania utworzone z przejętych w trakcie dziesięciolecia działek nie spełniają wymogów instrukcji urządzania lasu odnośnie minimalnej wielkości wydzielania. Zaistniała sytuacja dotycząca zwiększenia powierzchni bez zmiany wartości została spowodowana błędem technicznym, powstałym podczas scalania wydzieleń. W konsekwencji, w raporcie z wyceny majątku wykazano prawidłową wartość bilansową i niewłaściwą powierzchnię, w polu „z tego ujęte w księgach rachunkowych”. Powierzchnia w polu „ogółem” została wykazana prawidłowo. Sprostowanie powyższego faktu zostało dokonane w dniu 12.09.2014 r.”.

(Dowód: akta kontroli str. 642-663)

4.3 Sytuacja majątkowo-finansowa Nadleśnictwa

NIK ocenia sytuację finansową Nadleśnictwa jako stabilną. W okresie kontrolowanym suma bilansowa systematycznie wzrastała z 18.665 tys. zł na koniec 2011 r. do 20.819 tys. zł na koniec 2013 r., tj. o 11,5%. Najistotniejszym wartościowo składnikiem aktywów były rzeczowe aktywa trwałe, stanowiące od 48,7% w 2011 r. do 58,9% w 2013 r. ogólnej ich wartości, przede wszystkim budynki i budowle oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej, których wartość wzrosła z 7.160 tys. zł do 10.273 tys. zł, a wzrost ich wartości wynikał głównie z zakończenia budowy dróg leśnych. W 2012 r. znacząco wzrosła wartość środków transportu w związku z zakupem samochodów osobowych za cenę 466 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 327, 748)

Istotnym składnikiem aktywów były inwestycje krótkoterminowe obejmujące środki pieniężne w kasie i na rachunkach, których udział zmalał z 37% w 2011 r. do 31,2% w 2013 r. W 2013 r. nastąpił spadek stanu środków pieniężnych z 7.053 tys. zł do 6.495 tys. zł, mimo wypracowania dodatnich przepływów z działalności operacyjnej. Spadek ten był spowodowany przekazaniem na podstawie decyzji RDLP 752 tys. zł na scentralizowaną amortyzację i przekazaniem Nadleśnictwu Leśny Dwór kwoty 1.180 tys. zł w wykonaniu „wniosku porozumienia”, zawartego 1.08.2013 r. na podstawie § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe²¹, za zgodą Dyrektora RDLP. Z treści „wniosku porozumienia” wynikało, że przekazanie środków nastąpiło w związku z wystąpieniem nadpłynności finansowej u Przekazującego i niedoboru środków finansowych w rozmiarze utrudniającym racjonalną gospodarkę finansową u Przejmującego. (Dowód: akta kontroli str. 664-665, 746-748)

Aktywa Nadleśnictwa finansowane były głównie kapitałem zasobów, który wynosił w 2011 r. 8.640,8 tys. zł (co stanowiło 46,3% sumy pasywów), w 2012 r. jego udział w sumie pasywów wzrósł do 63% (i wynosił 12.812,1 tys. zł), głównie z przeniesienia zysku za rok poprzedni, a w 2013 r. spadł do 57,6% (i wynosił 11.983,9 tys. zł), mimo przeniesienia zysku za rok poprzedni, w związku z centralizacją amortyzacji i przekazaniem środków pieniężnych do Nadleśnictwa Leśny Dwór.

Zobowiązania długoterminowe w okresie kontrolowanym nie występowały, natomiast zobowiązania krótkoterminowe wzrosły z 2.908 tys. zł na koniec 2011 r. (15,6% ogólnej kwoty pasywów) do 4.387 tys. zł (21,1%) i wynikały głównie ze wzrostu rozliczeń z tytułu nabycia środków trwałych wewnątrz PGL LP.

(Dowód: akta kontroli str. 464, 476, 666-683, 749)

Przychody Nadleśnictwa ze sprzedaży wynosiły w 2011 r. 19.834 tys. zł, w 2012 r. – 17.322 tys. zł i w 2013 r. – 17.231 tys. zł, a jej koszty odpowiednio: 8.919 tys. zł, 9.511 tys. zł i 7.811 tys. zł. Spadek przychodów ze sprzedaży wynikał głównie ze spadku przychodów ze sprzedaży drewna z 19.017 tys. zł w 2011 r. do 16.337 tys. zł w 2013 r.

W rachunku zysków i strat przychody z działalności dodatkowej wykazano w 2012 r. – 29,9 tys. zł i w 2013 r. – 8,8 tys. zł, natomiast koszty tej działalności wykazano w 2011 – 25,6 tys. zł, w 2012 r. – 70 tys. zł i w 2013 r. – 21,7 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 667, 673, 679)

Nadleśniczy wyjaśnił, że działalność dodatkowa obejmowała działalność łąkowo-rolną i usługi transportowe, a koszty tej działalności były ewidencjonowane odpowiednio na koncie działalności dodatkowej („534” i „530”) i wykazywane w pozycji B.I rachunku zysków i strat. Przychodem Nadleśnictwa z tytułu działalności łąkowo-leśnej były również środki otrzymywane na podstawie art. 7 ust.1 i 2, art. 19 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego²² z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, które księgowano na kontach pozostałych przychodów operacyjnych („76016”) i ujmowano w rachunku zysków i strat w pozycji G. II. Przychody z tego tytułu wyniosły 160,8 tys. zł w 2011 r., 94,9 tys. zł w 2012 r. i 221,7 tys. zł w 2013 r. i po ich uwzględnieniu wynik na działalności dodatkowej wynosił odpowiednio 135,2 tys. zł, 54,8 tys. zł i 208,8 tys. zł.

(Dowód: akta kontroli str. 439-440)

Wskaźniki płynności mimo spadku w latach 2011-2013, przyjmowały w tym okresie wysokie wartości. Wskaźniki zadłużenia utrzymywały się na niskim poziomie, co wskazuje na bezpieczną strukturę finansowania i brak zagrożenia dla terminowego regulowania zobowiązań.

Wskaźniki rentowności utrzymywały się na wysokim poziomie, z wyjątkiem wskaźnika rentowności na sprzedaży, który w 2012 r. przyjął wartość ujemną. Na rentowność istotny wpływ miały dopłaty na wyrównanie niedoborów na działalności leśnej w 2012 r. i szczególnie w 2013 r. Dzięki tym dopłatom zmniejszono stratę na działalności operacyjnej w 2012 r. do -152,8 tys. zł, a w 2013 r. wykazano zysk w wysokości 954,4 tys. zł.

²¹ Dz.U. Nr 134, poz. 692, zwanym dalej rozporządzeniem w sprawie zasad gospodarki finansowej w LP

²² Dz. U. z 2008 r. Nr 170, poz. 1051, ze zm.

W analizowanym okresie cykl obrotu należnościami handlowymi uległ skróceniu z 16 dni w 2011 r. do 14 dni w 2013 r. przy jednoczesnym nieznacznym skróceniu średniego okresu regulowania zobowiązań handlowych z 14 do 13 dni²³.

(Dowód: akta kontroli str. 684)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zdaniem NIK § 10 rozporządzenia w sprawie zasad gospodarki finansowej w LP, pozwalający na dokonywanie zmian w zasobach powierzonego w zarząd mienia Skarbu Państwa o wartość przekazywanego między jednostkami organizacyjnymi LP mienia, nie mógł stanowić podstawy prawnej przekazania przez Nadleśnictwo w 2013 r. środków pieniężnych w kwocie 1.180 tys. zł na rzecz Nadleśnictwa Leśny Dwór (w związku z niedoborem środków finansowych tego Nadleśnictwa).

Ponadto NIK zwraca uwagę, że nadleśnictwa mogą być wspomagane środkami z funduszu leśnego na wyrównywanie ich niedoborów, stosownie do art. 58 ust. 1 ustawy o lasach lub ze scentralizowanej amortyzacji (§ 12 ust. 2 rozporządzenia w sprawie zasad gospodarki finansowej w LP).

Skutkiem takiego zarządzania finansami było obniżenie funduszy własnych Nadleśnictwa na koniec badanego okresu oraz obniżenie wskaźników płynności, do poziomu znacząco niższego niż przeciętny dla PGL LP.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Nadleśnictwa w zbadanym obszarze.

5. Realizacja wniosków pokontrolnych z wcześniejszych kontroli NIK

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011-2013 NIK nie prowadziła kontroli w Nadleśnictwie.

(Dowód: akta kontroli str. 743)

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia 30 grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

²³ Wskaźniki obrotu należnościami i zobowiązaniami handlowymi wyliczono jako iloraz wartości - odpowiednio należności i zobowiązań - według stanu na ostatni dzień roku obrotowego oraz przychodów ze sprzedaży, pomnożony przez 360 dni.